

Миша Чварак

Као клинац је сањао велике снове. Био је сувоњав дечак, жилав, тршаве косе, очију црних као угарак. Толико је волео да се смеје, да су га бројне боре смејалице одавале чак и када би (у ретким приликама) направио озбиљно лице. Одрастао на асфалту Бања Луке, по цео дан је играо "на мале голове" са другарима у дворишту између зграда или у Кастелу, тврђави из доба Римљана, саграђеној још у трећем, а неки тврде у деветом веку нове ере. Избегавао је кавге, јер је био тако лаган и мршав, али кад би дошло стани-пани, никад није бежао. Кући је долазио тек по заласку сунца кад више могло да се трчи за лоптом, пошто су све уличне светиљке у његовој улици имале полупане сијалице. И није што су биле полупане, него што их нико више није ни мењао, јер би их деца каменчићима слупала чим би мајстори зашли иза ћошка. У школу је ишао колико је морао, мучећи добрано и себе и учитеље. Слабо је јео, а једино је чварке могао да тамани и дању и ноћу, па је по њима и добио свој надимак - Миша Чварак. Одрастао је са баком и дедом, јер му је мајка умрла на порођају, а отац их је напустио пре него што се он родио. Био је лудо заљубљен у једну Љубицу из суседног одељења, али о томе никоме није причао, мада је било очигледно, свима па и њој. Дружио се са многима, али имао је свега неколико пријатеља којима је увек могао да верује. Џивџан, Вук и Тестера били су му друга породица. Међу њима није било тајни. Проводили су заједно сваки слободни тренутак, много пута спуштајући се дајаком низ Врбас, други пут јурећи духове тамним и хладним ходницима и поплочаним стазама Кастела. Предахнули би сладећи се у Шукријиној слатичарни или уживајући у шнитама хлеба умоченог у мочу од јагњећег печења из пекаре у близини џамије Ферхадије. Најрадије су, ипак, дреждили у густим крошњама оргомног дрвећа којем нису знали име, баш преко пута плаже Абације - где су у миру скровите хладовине, до миле воље могли посматрати девојке на купању, а да им нико то не замери.

Сва четворица су тренирали рукомет у "Борцу". И док су се његови пријатељи озбиљно посветили тренинзима, он је ту био само због њих. Био је добар рукометни голман, али је више волео фудбалску бубамару од било које друге лопте. Више од свега желео је да постане фудбалер, да путује по свету и игра у Реалу из Мадрида, да сви знају за њега и да заувек остане срећан. После две године рукомета, баталио је тренинге и кренуо на фудбал. Ипак, ту је убрзо доживео прво велико разочарење у животу, кад је схватио да није довољно талентован. Грејао је клупу од доласка у клуб и после годину дана, престао да трчи за лоптом... Променио се Миша Чварак, посветио школи, постао добар ђак, али његов први велики животни сан остао је само пуста жеља. Чак ни пред Љубицом више није изигравао мангупа. А некад је баш умео да се прави важан пред њом. Једном се тако, док је она стајала на великом одмору у школском дворишту и ћућорила са другарицама, у трен ока узварао уз олук до првог спрата, па скок на велику

Четири кратке приче

терасу са украсним, извајаним бетонским стубићима, испред носа забезекнутим професорима у зборници - и потом бацио вешто на оближњи прастари, разгранати и олистали орах, само да би измамио кратки Љубичин поглед и можда чак и осмех на крајевима њених лепих усана.

Џивџан је још од обданишта обожавао врапце, па је тада и добио свој надимак. У џепу је увек носио папирну кесицу са осушеним, измрвљеним хлебом, како би могао да нахрани џивџане које би успут видео. Увек је са тугом у срцу дочекивао зиму, јер је знао да долази време када врапци из комшилука неће више тако лако налазити храну, што због зиме, што због снега. Задржао је ту навику и након што се у првом разреду средње школе са оцем преселио у Француску, где је наставио да тренира рукомет. Неколико година касније прешао је у велики клуб, добио француско држављанство, а потом и позив у њихову рукометну репрезентацију. Вука је пут нанео у Загреб, а недуго затим постао је и хрватски рукометни репрезентативац. Променио је неколико клубова у Шпанији и Француској и постао светска рукометна звезда.

Тестера је престао са активним бављењем спортом, након што се одселио на Нови Зеланд. Он је из мешовитог брака и његови су закључили да је боље да оду на крај света, ако мисле да остану заједно. После пар година купили су нешто земље далеко од градске вреве и посветили се узгајању оваца. Кадгод би се сетио својих пријатеља, Тестера је умео да се дохвати старих фотографија и прошета по успоменама, а редовно је пратио Вукову и Џивџанову каријеру преко интернета, радовао се њиховим победама и освојеним медаљама, туговао због пораза, као да су његови. Најтеже му је падало да их гледа обојицу у финалима, на супротним странама. Плакао би и радовао се у исто време по завршетку таквих утакмица.

Кад су му бака и деда умрли, Миша Чварак је остао сам. После средње школе, преселио се у Београд, завршио Машински факултет и остао на раскршћу, несигуран куда даље. Сви његови пријатељи расули су се по свету, сваки на своју страну. Ретко се чуо са њима, али нису заборавили један другог. Чуо је и да се Љубица одселила у Шведску, да живи са неким и да не планира да се врати. Никад је није преболео. Запослио се у једној инжењерској фирми у Београду и наставио миран усамљенички живот. Помислио је да би било добро отићи негде далеко, па је поднео захтев за иселење у канадској амбасади.

У то време су те пријаве брзо обрађивали, па је добио визу исте године. Ухватио га је неки страх да неће успети да се снађе. Од свих великих снова које је као дете сањао, изгледа да ће један ипак коначно успети да оствари - да путује по свету. Слетео је у Торонто, па продужио аутобусом до неком малог места у провинцији Квебек. Нашао је посао већ прве недеље по

Четири кратке приче

доласку, али не онај за који се школовао. Добио је посао берача камења. Трактор са приколицом иде пољем сталном брзином, а берачи камења се крећу иза њих, сагињу се, прикупљају камење у нарамак, бацају у приколицу, па опет посежу за камењем и све тако у круг. Проблем настаје кад налете на веће или укопано камење, које не може тако брзо да се ишчупа из земље. Трактор и приколица настављају да се крећу истом брзином и не чекају на бераче... а онда ови јуре за приколицом, па онда брзо назад по камење... Радио је Миша Чварак тај посао две године, мислећи, с почетка, како ће доћи неко боље време, где ће своје високе школе моћи добро да наплати, а на посао берача камења гледао је као на нужно зло, пре него што му коначно сване у животу. Увече је био толико уморан, да није имао снаге ни да једе, већ би се онако прљав од земље и прашине, свалио у кревет у својој изнајмљеној собици и тако дочекао следеће јутро и нови дан за брање камења. И што је теже радио, временом се све више повлачио у сећања. Сетно би се присећао сшустања дајаком низ Врбас са пријатељима и свих мангупарија којима су испуњавали своје дечачке дане и снове. Знао је да су Џивџан и Вук постали светске рукометне звезде, да је Тестера негде на крају света, срећан са својима, а он... Сам у туђој земљи, бере камење да се прехрани, без наде да ће ишта кренути на боље. Докле више?

Након неколико година боравка у Канади, научио је француски језик и решио да нађе неки лакши посао, па се запослио као ноћни чувар у једној великој инжењерској фирми. Зарађивао је више него док је радио као берач камења, а имао је и много времена за читање и учење. Пријавио се за неке курсеве, ноћу учио, јутрима дремао, поподневима ишао на предавања. После годину дана, по завршетку тих курсева, пријавио се на позицију инжењера почетника у својој фирми. Познавали су га, знали су да је радио као ноћни чувар код њих, видели да има завршен факултет и додатне стручне курсеве одрађене у Канади и решили да му пруже прилику.

Лепо се уклопио на новом послу, задовољан је био и послодавац, па је стигло и прво унапређење. Прошли су Мишу Чварка бојазан, стрепња и незадовољство који су га мучили првих година по доласку у Канаду. Две године касније, могао је за себе рећи да је свој човек, скућио се, почео да се креће по српској заједници, упознаје нова лица. После дуго времена, смејао се опет сваког дана. Имао је много више времена у вечерњим часовима, па је често лутао интернетом и пратио блиставе каријере својих пријатеља Вука и Џивџана.

Те године се у Паризу одржавало светско првенство у рукомету, па је одлучио да се види са њима двојицом. Договор је пао да се нађу дан по завршетку првенства у Паризу, тачно у подне, на платоу подно Ајфелове куле. Миша Чварак је стигао први, још увек покушавајући да се опасуљи од лета, јер је тог јутра стигао из Канаде. Све је врвело од туриста, скупљених у подножју 324 метра високог торња кога годишње виде уживо милиони

Четири кратке приче

посетилаца. Бринуо се како ће их пронаћи, кад га неко изненада куцну по рамену. Окренуо се и угледао, од ува до ува насмејане пријатеље, Џивџана, Вука и - Тестеру!!! Кријући од Мише Чварка, његови пријатељи решили су да га изненаде и окупе се у пуном саставу. Сузе радоснице, неверица и одушевљење због поновног сусрета, грчевити загрљај и радост, неизмерна радост све четворице. Седели су пријатељи неколико сати у подножју куле и причали о детињству, о животу који их је растерао по свету, па ево коначно опет сакупио на једном месту, о породицама које су сви, осим Мише Чварка створили, показивали слике из новчаника... Насмејани, хранили су врапчиће и голубове мрвицама хлеба које је у папирној кесици скривеној у џепу, као и некада носио Џивџан. Кренули су потом у лагану шетњу, лутали градом и у тренутку застали испред Тријумфалне капије.

"Кажи "драгичка!" - узикну одједном Џивџан.

"Драгичка!" - одврати збуњено Миша Чварак. Није му било јасно шта још тако лепо може да му се деси тог дана.

"Окрени се!" - добаци Тестера весело. Оклевао је. Није се усуђивао ни да помисли ко би то могао да буде. Једино коме би се у том тренутку још обрадовао била је... окренуо се - Љубица... Мрак. Пао је као покошен кад ју је угледао. Тестера је прво прискочио, Љубица је заплакала у паници, Вук га је трескао и прскао водом из пластичне боце, док је Џивџан отрчао да позове помоћ. После неколико тренутака, Миша Чварак је отворио очи и поново у неверици, широм отворених очију посматрао љубав свог живота, нагнуту над њим, док су га његови пријатељи, његова једина преостала породица, подизали са земље и тресли прашину са белог одећа...

Годину дана касније, у истом саставу су се окупили у Монтреалу, да дочекају излазак Љубице из породилишта, док је пресрећни тата Миша Чварак носио сина и кћерку у дуплој носилци.

Цепно издање

Исељеник, емигрант, усељеник, имигрант, странац... све му то дође исти човек. Одлично за игру каладонта, јер могло би се од ових, много нових речи направити; а тај што једном оде из домовине, никада више неће у исту луку упловити. Земљу коју је напустио - неће затећи онакву какву је памти, а свака друга - биће прича за себе.

Дуго је Васа већ исељеник; често у себи помисли - и предуго. Све што данас има, од достојанства, преко породице до куће, створио је по доласку у иностранство. Оно што је некад имао, оставио је тамо далеко. Родитељи су му умрли друге године по исељењу, а тада није имао пара ни на сахрану да им дође... Никада то није прежалио, нити себи опростио. Старо друштво, младост, кафане и живот, све је то остало у неком другом свету, којег се радо сети, а најчешће кад удари хладна канадска зима, па из куће излази само по хлеб и млеко, ако баш мора.

Стева, Марија и Васа су основну и средњу школу заједно прошли. У исто су време прележали жутицу и богиње, па чак и вашке неколико пута. Колико су само ноћи са друштвом провели заједно уз звуке гитаре, песму, игру и смех... Одмах после средње, кренули су да излазе по кафанама, уживајући у опуштеним вечерима уз живу музику. Сво троје је наставило школовање у Београду, као и пола њихове генерације из Чачка. Стева и Марија узели су се после факултета, а Васа је био најсрећнији кум на свету. Пар година касније, Васа је отишао у Канаду да потражи своју срећу. Петнаест дугих година је прошло од њиховог последњег виђења. Они због опште беспарице никад нису дошли да га посете, а он је штедео за кућу, кола, годишње одморе. У међувремену се глава прошарала седима, косе проредиле и одавно већ деца у школу пошла. Кумчиће никад није видео уживо... Доста! Преломио је, одлучио да оде доле у посету, остави све ружно иза себе и сву муку која га је натерала да оде из своје земље... Назвао је туристичку агенцију, купио карту и почео да планира шта ће коме да купи на поклон. Замишљао је тај први сусрет са старим пријатељима, сузе радоснице, чврсти загрљај, погледи који све говоре... Жена га ништа није питала. Разумела га је и без речи.

Ноћ. Киша је тихо ромињала кад је изашао из зграде аеродрома Никола Тесла. Пуним плућима удисао је прохладни београдски ваздух док су се слике, као на покретној траци, ређале саме, све једна за другом. Цртање по школским клупама, пацке по рукама од учитеља Арсенијевића, Љубица, шетње крај реке, изласци са другарима, први одлазак на екскурзију,

Четири кратке приче

лудорије са матурске вечери... Из размишљања га је пренула сирена старог, жутог, добро очуваног мерцедеса са дугуљастим светлима (престао да се производи касних седамдесетих), који се однекуда нацртао испред њега. "Је л' треба превоз до града, 25 еура? Може? Упадај. Пошто имаш само једну торбу, можеш да је ставиш на задње седиште." - у једном даху је проседи човек позвао своју муштерију да уђе у кола. Таксиста је неуморно причао целим путем, а Васа би само повремено климнуо главом, без речи загладан у капи кише на прозору таксија...

Пробудио се у хотелској соби, брзо обукао и сишао у ресторан. За доручак је наручио кајмак, лепиње и јогурт; то баш дуго није јео. Успут је прелиставао дневне новине; из неког ината, све ове године није хтео да чита новине у Канади, нити да слуша вести. Било му је доста политике, рата, санкција, црне хронике... Тог јутра му је пријало да прочита шта се данас дешава у старом крају. Наслови су му били некако познати, иако је толико времена прошло. "Да ли желите још кафе?" - упита љубазно млади, голобради конобар. Климнуо је главом, насмешио се и наставио да чита новине.

Није Васа никоме рекао да долази, хтео је да их изненади. Изнајмио је кола на недељу дана, колико је планирао да остане у Србији и кренуо пут Чачка до кумова Стеве и Марије. Годинама већ није слушао српске радио станице, а због слабог домета, мењао је једну за другом како се приближавао Чачку. Неки путеви су били у много бољем стању него што их памти. Можда се нешто заиста и поправило у овој земљи за петнаест година, колико га није било. Стао је да попије кафу у Љигу. Онај оронули ресторан тик уз улицу је и даље био ту, непромењен, запуштен, са много пролазних лица за столовима прекривеним црвеним, карираним столњацима. На сваком столу је стајала плитка, лимена пепељара боје месинга. Испред ресторана су била паркирана два аутобуса и један камион са приколицом, док је неколико путника јело своје ужине крај великих бетонских саксија за цвеће...

Сат времена касније, прешао је стари мост у Љубићу, често застајући због загушеног саобраћаја у центру града. Срце је изненада почело да га подсећа да је овде провео најлепше дане свога детињства. Возио је полако, поред зграде општине, Дома културе, робне куће, аутобусне станице, па скретање десно и назад до Главне Поште; Провозао се још до Хале крај Мораве и до Градског стадиона. Субота је била, вероватно ће се тога поподнева у Чачку играти и кошарка и фудбал, али наставио је да вози. Паркирао је кола у улици Радише Поштића, испред познате двоспратне сиве зграде; преко пута му се смешило драго обданиште са вечито климавом белом, гвозденом оградом. Немир га је потпутно обузео кад је изашао из кола. Узео је торбу из гепека, пропустио једну старицу са цегером да прође испред њега и потом дубоко уздахнувши, закорачио у улаз. Погледао је око себе и схватио да се ништа ту није променило. Ништа. Иста боја на зидовима, исти дрвени сандучићи за пошту, а враташца сандучета

Четири кратке приче

од стана број један су и даље била одваљена. Попео се на први спрат, спустио торбу на степенице поред врата и позвонио. Тишина је била несносна; чули су се само гласни, брзи откуцаји његовог срца...

Врата су се полако отворила. Кум Стева, поспан, у папучама, разбарушене косе, уморног лица, необријан и помало крмељав, гледао је дремљиво у сређеног човека у црном оделу и уредно испегљаној белој кошуљи са црвеном краватом. Неколико тренутака му ништа није било јасно, а онда је схватио ко му је дошао на врата... Без речи је прекорачио праг, широко се осмехнувши, раширио руке и чврсто загрлио кума; сузе су саме кренуле... Ушли су у стан, сели у трпезарију, Стева је изнео слатко и воду на сто. Табанајући, на трпезаријска врата су - сви у пиџами, редом улазили запрепаштена Марија и кумчићи Никола и Милош... Пољупци, загрљаји, приче, мезе, фотографије, осмеси, обиласци свега лепог што су толико дуго делили као пријатељи, упознавање кумчића...

Једно детињство проведено заједно, оставило је неибрисив траг у њиховим животима. Годинама и с љубављу су Васа, Марија и Стева заједнички попуњавали странице књиге свог живота, све једну по једну страну. И свако од њих је љубоморно чувао џепно издање те књиге за оне дане и године које ће провести хиљадама километара удаљени, да им врати осмех на лице и мир у душу, кад их сустигну умор и носталгија...

Седам дана касније, искрцао се Васа на аеродрому у Торонту. У сусрет су му потрчали супруга и деца. Дуго, дуго су остали чврсто загрљени - са сузама радосницама у очима, срећни што су поново сви на окупу, исписујући при том нове странице џепног издања Васине књиге...

Друга шоља

Уторак. Мишко је седео у углу кафића „Друга шоља“, прелиставајући у миру дневне новине; само је повремено подизао поглед да провери да ли стиже и остатак друштва. Стигао је који минут раније него иначе, а и огладнео је, па је пожурио да поједе сендвич пре него што се сви окупе. Док му се кафа хладила на столу, привукао је другу столицу и једну ногу опружио на њу, а другу на радијатор до прозора. Огромни прозори овог кафића, отворено су позивали ретке и промрзле пролазнике у самом центру града, да сврате на кафу, чај, брзи залогај и кратак предах од ове бескрајне зиме. Ипак, простор је био полупразан, девојка за шанком је допуњавала сокове и воду на полицама, а сат је показивао 20 минута после поднева.

Насмејана лица промрзло-црвене боје, са високо подигнутим крагнама капута, улазе Бошко и Драган, погледом тражећи некога у углу кафића „Друга шоља“. Стресли су снег са капута, наручили кафу и неку суву храну и придружили се Мишку. Стисак руке, срдачан поздрав. Спустио је новине на радијатор и кренуо да се жали на посао, те мора често да путује, стално га шаљу 'вамо-тамо, а плата мање-више иста. Породица трпи, а најгоре од свега је што му нико ни хвала за све то не каже на послу. Шеф се понаша као да је нормално да га тако возају као школарца, после 7 година проведених у фирми. Другачије ће он са њима већ, чим прође ова проклета светска економска криза. Зато сад ћути и трпи, само се повремено исповеди својим другарима у „Другој шољи“, да подели са неким своје проблеме. Бошко је пажљиво слушао и убацио се са причом како им је стигао неки клинац у фирму, Канађанин, један од оних што се лактовима пробијају и до "WC" шоље и за непуних шест месеци је постављен за његовог шефа, иако га је Бошко лично научио многим стварима. Једино што он није умео да гази по људима као тај клинац, а то и није морао да га учи, мали је на том пољу већ био искусан. Онда су кренула ситна малтретирања од овог детета и Бошку више ништа није било јасно.

Галамећи као и увек, Мирче и Гавра улећу кроз врата, дувају у промрзле шаке, а Гавра ни капут није понео, мислећи да је мање хладно. Минус двадесет седам без ветра је нека нормална зимска температура за децембар у Калгарију. Поред ове дружине Срба који се ту, у „Другој шољи“, на углу пете авеније и пете улице, у строгом центру града, годинама уназад већ скупљају на кратко, свакодневно дружење, без повода и позива, нашао се и један старији пар у другом углу, у фотелјама тик до улаза; тихо су причали и само би се повремено осврнули ка нашем друштву, гласном и прегласном, веселом и промрзлом. Наши никад не седе у том другом углу, већ се држе свог ћошка где нема фотелја, него само хладних, металних столица са постављеним седиштем. Столови мали, таман да стане неколико кафа и пар сендвича и можда оне Мишкове новине. Кад би неким

Четири кратке приче

чудом сутрадан нестало тог ћошка из „Друге шоље“, сигурно би и ово наше друштво престало да долази.

Мирче приноси још један столић, поздравља друштво, а Гавра привлачи пар столица и одмах креће са новим вицевицама о Муји и Хаси; смех се пролама нашим ћошком, време иде, девојке са шанка не обраћају пажњу, а и што би, кад су Срби редовни гости у време паузе за ручак, неки да презалогоаје, други да нешто попију, трећи сврате само на партију разговора, о било чему, необавезно, да виде и буду виђени.

Има људи који воле да стану крај бунара, погледа упртог у његову дубину док хладноћа пробија одоздо. И док спуштају кофу да заграбе воду, одједном се отворе, крену да причају што им је на души, полако и предано, да нешто не прескоче. И причају тако све то сами себи - у ствари тој кофи, коју дижу горе сад већ препуну воде - и том бунару без дна, са округлим зидовима од времешне цигле, ту и тамо покривене груменима маховине. Кад заврше причу, погледају испод ока да их неко не посматра са стране, напију се воде из кофе и продуже даље куд су наумили.

Тако некако и ово наше друштво из „Друге шоље“ дође, поседи мало, поприча, послуша, пусти бригу на весеље, заборави и на кризу, загребе мало по носталгији, фудбалу, послу, уговоре размене домаћих серија (Рањени орао, Вратиће се роде, Горки плодови, Село гори - а баба се чешља...), а кад прође тих сат времена паузе, назад на посао. У време старе Грчке, овакви разговори водили су се на трговима, у Србији дуго већ - у кафанама, а Срби у Калгарију то раде у „Другој шољи“.

Гавра се за тренутак замислио - па решио да саопшти новости: „Враћам се“. Утихну прича осталих другара. Мук. У том тренутку су стигли Анђела, Јова и Миланче и видевши да се нешто дешава, само су тихо поздравили присутне, довукли своје столице и сели. Сачекао је да се они сместе и наставио причу. Купили су карте за прву половину маја, ставили кућу на продају, имали су неке разговоре у вези с послом у Србији и селе се за Нови Сад. Другари су се уозбиљили, нестало је смеха, чуо се само промукли и помало несигурни Гаврин глас. Често се овде у „Другој шољи“ прича о повратку, препричавају се приче, радио Милева неуморно ради. Али ретко кад се деси да неко стварно преломи и крене назад, а још ређе да то баш ту пред свима објави. Гавра је са породицом пресекао, донео одлуку о повратку после 15 година проведених у Канади.

Сат времена је брзо прошло, другари као по наређењу устају, поздрављају се тихо и разилазе свако на своју страну. Још су под утиском приче о повратку и свако је ту вест другачије примио. Једино је Мишко остао да седи у ћошку, баш онако како су га Бошко и Драган и затекли. Једна нога опружена на радијатору, друга на столици, новине у крилу, замишљеног погледа упртог далеко - све до Петроварадинске тврђаве.

Срба

Срба је дане проводио као надничар на туђој земљи у малом банатском селу. Одрастао је у породици са пуно гладних уста, а његов отац је зарађивао таман довољно за хлеб на асталу сваког дана. Рано је научио да користи руке, па је радио и као столар и зидар кад је било посла. Оженио се млад, сиротом девојком из суседног села. Мара је била тиха женица, добра и марљива. Заједно су маштали о свом салашу, да имају пар коња, нешто блага и свој ћерам.

Фото: Прелаз реке Мисисипи у Онтарију, 1900. год.
(извор: www65.statcan.gc.ca)

У другој половини 19-тог века, канадска влада се уплашила да ће Сједињене Америчке Државе припојити део западне Канаде који данас чине провинције Британска Колумбија и Алберта. Тај предео пребогат шумом скоро да и није био насељен, а две провинције су подељене величанственим Стеновитим планинама. Како би ујединили нацију и спречили Американце да заузму канадску

територију, канадска влада је 1871. године (Британска Колумбија је те године постала део канадске конфедерације) донела одлуку о градњи пруге која би спајала исток и запад Канаде. Пруга је изграђена у периоду 1880-1885, а званично је отворена 1885. године линијом Монтреал / Торонто до Ванкувера, преко Винипега, Калгарија и Банфа. Тако је Калгари (основан 1875. године), од удаљеног преноћишта Индијанаца и ретких ловаца на крзно, крупним словима био уцртан на мапу Канаде, као полазна тачка бројних досељеника.

Фото: Калгари 1900. године (Извор www.ualberta.ca)

На прелазу у нови век - 1900. године, Срба је био међу првим сиромашним сељацима из наших крајева који су се усудили кренути пут Канаде, велике обећане земље која је, у то време, шаком и капом примала придошлице из целог света. Тешко је свагде своме без својега, па се ето, баш у тај

Четири кратке приче

хладни, далеки и снежни Калгари, Срба преселио заједно са својом љубом Маром, читаву вечност далеко од њиховог банатског села. Услови живота били су тешки, али његове златне руке увек су имале пуно посла. У Калгарију су скоро све куће и зграде биле грађене од дрвета, а добри мајстори су били врло тражени. Изнајмили су једну собицу, живели скромно и радно и штедели паре.

Надница није била велика, нарочито за Мару, која је радила као праља код богате господе, али временом су уштедели довољно да купе комад земље и саграде себи дрвени кућерак, први који су могли назвати својим. 1905. године Мара је родила близанце, девојчицу Драгу и дечака Уроша. Две године касније, Срба и Мара одлучили су да се врате у своје село, са довољно уштеђевине да купе себи мали салаш, саграде скромни кућерак и буду своји на своме, како би у миру банатске равнице одгајали близанце у својој кући. Деца су рођењем у Канади добили канадско држављанство. Нова Година 1989. Под утицајем политичких трзавица, економских проблема и нејасне будућности, Надица је попустила и са својим мужем одлучила, баш пре него што ће сат да најави улазак у Нову годину, да се иселе из Србије. Нови Сад је град у којем су обоје рођени, добили децу, провели детињство и младост, али - времена су се променила. Због прадеде Србе и прабаке Маре, Надица и њена деца имали су канадске папире, једино је за њеног мужа Зорана требало поднети захтев за спонзорство, у случају пресељења. Још средином седамдесетих, Надица је размишљала о одласку у Канаду. Кад је била мала, често и радо им је долазила у посету на њихов мали, лепо салаш. У сећању јој је остало да је прадеди увек помагала да заграби воду са ђермом из бунара. Он јој је причао романтичне приче о тој далекој земљи и времену кад су он и прабака живели у Калгарију. Замишљала би често сав тај шарени свет у далеком граду, од бројних косооких Кинеза који су махом радили на изградњи пруге и дошљака разних боја са свих страна света у потрази за златом на северу Канаде, до Индијанаца који су продавали коже дивљих животиња... Због тих прича, небројено пута је прочитала књигу Џека Лондона "Зов дивљине", која тако добро описује живот обичног човека у доба златне грознице.

Баш прошле године, у Калгарију су одржане Зимске олимпијске игре и тада су давнашње прадедине приче поново оживеле у њеној глави. Пратила је помно резултате југословенских спортиста на том такмичењу, више због историје своје породице везане за тај град и жеље да сазна како се данас тамо живи, него због било чега другог. Гледала је тада Надица на телевизији емисије о Калгарију и покушавала да замисли свој живот у њему. Надичин брат Милан никад није желео да иде у Канаду. Био је везан за своју породицу и Нови Сад. Радио је као канцеларијски службеник - миран, тих и повучен. Имао је близанце, два сина, рођене на Божић, симпатичне, живахне осмогодишњаке. Надица је покушавала да га убеди да би било добро да се сви заједно преселе у Канаду, али он није хтео ни да чује. Деца су им слично годиште, могли би сигурно више да им пруже у Канади, него у Србији... ништа од тога. Милан је био тврдоглав и упоран, па су Надица и Зоран са децом слетели у Калгари на лето исто године, док је Милан остао у Новом Саду са својима. У почетку је Надица радила као спремачица по канцеларијама, да би пар месеци касније

Четири кратке приче

успела да добије посао административног радника у једној великој канадској телефонској компанији. Муж Зоран радио је као продавац и имали су довољно пара да могу да прехране децу и себе, мало уштеде и почну да граде нови дом... Следеће године придружили су им се бака и деда, Надичини и Миланови родитељи. Пошто су били у годинама, имали су право на неку новчану помоћ од државе. Напустили су своју кућу и мали салаш који им је прадеда Срба оставио, како би били са својом кћерком и унуцима; једино је Милан са породицом недостајао.

Убрзо је почео распад Југославије, а Милан се горко покајао што није послушао сестру. У лето '91, спаковао се и отишао у Канаду код Надице. Његова супруга Марија је са децом остала у Новом Саду, док се он мало не снађе и док њој не стигну папири... Кад је стигао код сестре, био је збуњен, затечен и неспреман на тако велике промене у животу. Чежња за породицом му није давала мира, ни дању ни ноћу. Брзо је нашао посао на грађевини, радећи по десетак сати дневно. Ипак, лепо је зарађивао, слао паре жени и деци и чекао дан кад ће поново бити заједно. Онако сувоњав и жилав какав је био, кренуо је почетком јесени да осећа бол у плућима. Првих недеља није обраћао пажњу на то, али Надица је приметила да нешто није у реду са братом, да је почео да кашље, а чак је и пушење оставио. На њен наговор, отишао је код доктора, а овај је одмах заказао преглед код специјалисте. Пар недеља после прегледа, стигли су снимци и резултати урађених тестова... Дијагноза је била - рак плућа у поодмаклој фази, прекасно и за покушај лечења. Није хтео ни да иде на зрачења; није имао снаге за борбу.

Милан је сахрањен на гробљу у Новом Саду дан после Божића следеће године. Немо Маријино лице било је прекривено сузама, а своју неверицу да оца више нема, деца су јецајући скривала у грчевитом мајчином загрљају. Надица, бледа лица, кривила је усне од бола. Кривицу за Миланову смрт сваљивала је на себе, јер није на време приметила да нешто није у реду. Утехе од бројне родбине и пријатеља на сахрани није било... Њен брат отишао је - заувек. Пар дана после сахране, Марији су стигли папири из канадске амбасаде. Виза јој је одобрена...

Фото: Ђерам (извор:www.etnokucadjeram.rs)

Надица се променила. И даље је ишла на посао, бринула о породици. Чула се свакодневно са Маријом, слала јој новац из месеца у месец, да се нађе за њу и децу. Нови Сад је сада био даље него икад. Свакодневно виђење са родитељима користила би као прилику да оћути неколико сати по

Четири кратке приче

доласку с посла, морена сећањима на брата. Није више знала ни где јој је дом, ни шта жели од живота... Што је имала суза, то је исплакала; Неколико година касније, стигло је писмо од канадских државних органа. Обавестили су јој родитеље да им је дат рок од шест месеци да напусте Канаду, јер су годинама примали помоћ од државе, а у Србији су у власништву имали кућу на селу коју нису пријавили... Имали су пуно пријатеља у Калгарију, а неко од њих је послао пријаву канадским властима...

У лето исте године, сви су се вратили у Србију, али не у Нови Сад, већ на салаш код родитеља. Купили су нешто блага, обновили воћњак и повртњак, мало проширили кућу, средили окућницу... Сваке недеље окупила би се унучад, Миланова и Надичина деца код бабе и деде на салашу, играли по воћњаку, јурцали по селу, вадили ледену воду са бунара и слушали приче о прадеди и прабаки - и о Канади из прошлих времена коју нису познавали.